

S. F.

"The Works of Pier Luigi Nervi", Fredric A. Praeger, New York 1957; "The structures of Eduardo Torroja", New York 1958 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 5/2, 286-287

1960

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

P. M. Ł u k j a n o w, *Kratkaja istorija chemiczeskoj promyslnosti SSSR*. Izdatielstwo Akademii Nauk SSSR, Moskwa 1959, s. 464.

Krótką historią przemysłu chemicznego ZSRR jest wtórnym rezultatem wieloletnich badań autora nad historią przemysłu chemicznego Rosji i ZSRR. W latach 1948—1955 ukazały się cztery bardzo obszerne tomy jego dzieła *Historia rzemiosł chemicznych i przemysłu chemicznego Rosji do końca XIX wieku*. Dzieło to obfitujące w liczne szczegóły historyczne i techniczne nie mogło zaspokoić zapotrzebowania na książkę zwięźle traktującą ten temat, zapotrzebowania, jakie pojawiło się wśród inżynierów-chemików, studentów wydziałów chemicznych wyższych uczelni, historyków techniki, ekonomistów. Dla nich więc przygotował autor *Krótką historię* rozszerzając jednocześnie jej zakres w stosunku do swej podstawowej publikacji o wiek XX i lata współczesne.

O ile wielkie tradycje rosyjskiej nauki chemicznej uosobione w pracach Łomonosowa i Mendelejewa są powszechnie znane i uznawane, to nie można tego powiedzieć o osiągnięciach rosyjskiego, a częściowo i radzieckiego przemysłu chemicznego. Łukjanow przedstawia w oparciu o liczne materiały źródłowe i wcześniejsze publikacje warunki powstania i dynamikę rozwoju rosyjskiej techniki chemicznej. Wskazuje na charakterystyczną dla niej ścisłą więź nauki z techniką występującą już od początkowych form rzemiosła. Właśnie ten okres, czasy Piotra I, a dalej Katarzyny II, kiedy przemysł rosyjski znajdował oparcie w monarchii, był okresem wielkich osiągnięć rosyjskich na polu technologii chemicznej. W wieku XIX niezwykle trudnym dla rozwoju przemysłu w Rosji w wieku ograniczenia rozwoju tego przemysłu przez carat, w wieku ekspansji obcego kapitału, przemysł chemiczny w Rosji nie rozwija się wprawdzie tak szybko, ale i nie upada. W stosunkowo małym stopniu ingeruje tu obcy kapitał, fabrykami kierują rosyjscy inżynierowie i technologowie. Autor pokazuje, jak wielokrotnie w Rosji znajdowano lepsze metody otrzymywania tych czy innych produktów, jak usprawniano tu stosowane za granicą procesy technologiczne; zwraca też uwagę na sukcesy eksportowe rosyjskiej chemii. Szeroko została również omówiona w książce najnowsza historia radzieckiego przemysłu chemicznego, pokrótce scharakteryzowano też dalsze perspektywy rozwojowe. Na uwagę zasługuje omówienie dziejów przygotowania kadr dla przemysłu chemicznego przez rosyjskie i radzieckie wyższe uczelnie i zawodowe szkoły chemiczne.

S. F.

The Works of Pier Luigi Nervi. Fredric A. Praeger, New York 1957 s. 141.
The structures of Eduardo Torroja. F. W. Dodge Corporation, New York 1958, s. 198.

Wydawać by się mogło dziwne odnotowywanie w „Kwartalniku Historii Nauki i Techniki” dwu pięknych albumów traktujących o dziełach Nerviiego i Torroja, ludzi tak żywo uczestniczących w kształtowaniu techniki budowlanej dzisiejszych dni. Technika przez nich reprezentowana, nawet pochodząca z początkowego okresu działalności, uchodzić może jeszcze nadal za wyraz

nowoczesności. Niemniej wkład, jaki włożyli oni w rozwój myśli inżynierskiej XX w., oraz wpływ przez nich wywarły na całe pokolenie twórców pozwalają na to, by śmiało zaliczyć ich do tych, których przywykliśmy nazywać klasykami, by przypisać ich dziełom znaczenie historyczne.

Nerviego i Torroję łączą dwie wspólne cechy. Obaj są wielkimi architektami, a jednocześnie doskonałymi konstruktorami, zwłaszcza w zakresie konstrukcji żelazobetonowych. Obaj też potrafili, choć innymi drogami i dochodząc do różnych efektów, zerwać z tradycyjnymi formami płaskich, jednopłaszczyznowych inżynierskich konstrukcji, tworząc zupełnie nowe rozwiązania charakteryzujące się przestrzennością konstrukcji, wykorzystujące w świetny sposób możliwości ukryte w żelazobetonie. Można ich uważać za pionierów i mistrzów konstrukcji, tzw. strukturalnej, opartej o twórcze przetworzenie na wielką skalę budowli architektonicznych form podpatrzonych w naturze.

Lupiny Torroji czy formowane z prostych elementów a zaskakujące trójwymiarowością i rozmachem konstrukcje Nerviego, jego piękne powierzchnie spiralne wplecione np. w architekturę stadionu we Florencji stały się impulsem do dalszych poszukiwań konstrukcyjnych i architektonicznych. Wnieśli też oni (zwłaszcza Nervi) duży wkład w zagadnienia mechanizacji i prefabrykacji budownictwa, a także w metody analizy statycznej konstrukcji budowlanych.

Omawiane albumy dają możliwość zapoznania się z dorobkiem obu twórców. Zawierają one liczne, doskonałe ilustracje, wznoszonych przez nich budowli. Ilustracje te odpowiednio uszeregowane pozwalają na prześledzenie drogi rozwojowej konstruktorów. Przeznaczone dla inżynierów i architektów albumy zawierają też przekroje elementów konstrukcyjnych oraz omówienie każdej z budowli.

Zaznajomienie się z tymi książkami wydaje się wskazane dla każdego, kto interesuje się problemami historii budownictwa, zwłaszcza jeżeli chodzi o jego współczesne drogi rozwojowe.

S. F..

Motori Primi, Metallurgia — Fonderia nel Museo Nazionale della Scienza e della Tecnica Leonardo da Vinci. Milano 1959, s. 74, ilustr. 41.

Książeczka-informator wydana przez Narodowe Muzeum Wiedzy i Techniki im. Leonardo da Vinci w Mediolanie podaje wiadomości o dwóch działach tegoż muzeum: maszyn i metalurgii. Pierwszy zawiera modele i eksponaty różnego rodzaju napędów — od pierwotnych poruszanych siłą ludzką do najnowszych silników odrzutowych. Uwzględnione są różnego rodzaju motory (wodne, powietrzne, parowe, spalinowe) stosowane w przemyśle i komunikacji.

Dział metalurgii przedstawia temat od najdawniejszych czasów aż do współczesnych osiągnięć techniki hutniczej. Osobno potraktowane jest hutnictwo żelaza, a odrębnie metali kolorowych (brąz, ołów, cynk, aluminium).

Ponadto broszura przytacza okoliczności założenia muzeum w 1953 r.

S. M.